

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การศึกษาคำสอนในวรรณกรรมอีสานเรื่อง สร้อยสายคำมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ โดยรวบรวมข้อมูลค่านิยมเอกสาร แล้วศึกษาภาคสนามโดยวิธีการสอบถามบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ และสอบถามปราชญ์พื้นบ้านอีสาน การคัดเลือกข้อมูลเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ จำนวนวัดบ้านป่าช้า ตำบลนาคำใหญ่ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๔ ผูก ๗๕ ตอน ลักษณะเส้นจารเป็นอักษรตัวธรรม แต่ละหน้ามี ๔ บรรทัด เป็นจำนวนร้อยกรอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า คำสอนในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ สามารถจำแนกกลุ่มคำสอนได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก คำสอนสำหรับผู้ปกครอง เป็นคำสอนที่เน้นสอนผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการปกครองผู้อื่น ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความน่าเคารพยำเกรงกับผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง ปรากฏคำสอน ๕ เรื่อง ได้แก่ ความเที่ยงธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น พรหมวิหาร ๔ การตั้งตนไว้ชอบ และการไม่ให้อวดหลงตน คำสอนเหล่านี้ถือเป็นหลักสำคัญที่ผู้อยู่ในฐานะที่ต้องปกครองผู้อื่นพึงปฏิบัติ

กลุ่มที่สอง คำสอนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์ ในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำนั้น เป็นเรื่องที่สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเอาไว้ แต่คำสอนที่เป็นหลักปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์นั้น พบเพียงเรื่องเดียว ได้แก่ อยดณะ ๖ หรือ ฝัสดะ อันเป็นการสอนพระสงฆ์ เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของผ้ากาstavพัคตร์ อันถือเป็นธงชัยของพระอรหันต์

กลุ่มที่สาม คำสอนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติสำหรับบุคคลทั่วไป อันเป็นสิ่งที่คนในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ ผู้วิจัยจำแนกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มแรก หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม พบคำสอน เกี่ยวกับการประกอบพิธีแต่งงานเมื่อเจ้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ ในกรณีที่ผู้เข้าพิธีเป็นกำพร้า ข้อห้ามต่าง ๆ สำหรับการจัดงานแต่งงาน เป็นต้น คำสอนในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับศพ ปรากฏ คำสอนเรื่องการอาบน้ำศพ การปลงศพ ข้อห้ามในการประกอบ

พิธีเกี่ยวกับศพ รวมถึงข้อควรปฏิบัติในการประกอบพิธีเกี่ยวกับศพ คำสอนเกี่ยวกับการปลุกบ้าน พบคำสอนเกี่ยวกับ การปฏิบัติเมื่อปลุกบ้าน เพื่อให้เกิดความเป็นสุข กลุ่มที่สอง หลักปฏิบัติโดยยึดหลักจารีต ได้แก่ จารีตในการครองเรือน สำหรับพ่อแม่ สามภรรยา ลูกสะใภ้ ลูกเขย และญาติพี่น้อง เป็นต้น จารีตในการครองตน สำหรับสตรี และจารีตสำหรับคนทั่วไป กลุ่มที่สาม หลักปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมคำสอนและความเชื่อ ปราภฏคำสอน ดังนี้ หลักธรรม คำสอนเกี่ยวกับ การละอภุศลมูล ไม่ลักทรัพย์ ความกตัญญู การให้ทาน การรักษาศีล และ คำสอนเกี่ยวกับความเชื่อ เกี่ยวกับกฎแห่งพระพุทธรศาสนา และเรื่องโหราศาสตร์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ เห็นได้ว่า คำสอนบางเรื่อง กลายเป็นเรื่องที่ล้าสมัย ไม่ได้นำมาใช้ในปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการที่สะดวกมากยิ่งขึ้น เช่น การประกอบพิธีในงานศพ เช่น การหามศพ อาจใช้รถยนต์แทน หรือ การแต่งงานที่ห้ามไม่ให้ชายหญิงอายุไม่ถึง ๒๐ ปี แต่งงาน ปัจจุบันก็อาจไม่คำนึงถึงเรื่องนี้แล้ว แต่ในบางเรื่องก็ยังถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น ให้เคราพนับถือผู้ใหญ่ ให้มีความกตัญญู เป็นต้น คำสอนเหล่านี้แม้ว่าจะยังมี ใ้ช้อยู่หรือเลิกใช้ไปแล้วก็ตาม แต่ก็ถือว่ามีความค่ามาก ควรเผยแพร่ต่อไปเพื่อเป็นหลักฐานว่าในอดีตนั้นมีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร จากการศึกษาเนื้อหาสาระของวรรณกรรมเรื่องสร้อยสายคำ ยังพบว่า เนื้อหาสาระของวรรณกรรมเรื่องนี้มีความสอดคล้อง กับกฎหมายโบราณลาว ซึ่ง สาลิต บัวสีสะหวัด (๒๕๓๕ : ๓) ได้บอกถึงสาระของกฎหมายโบราณลาวที่ชื่อ คัมภีร์สร้อยสายคำว่ามีเนื้อหาว่าด้วยหลักขององค์พระภิกษุ ปาติโมกข์ ๒๒๗ และบัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมสังคัม “กานคอบคัวเฮือนชานเป็นส่วนหลาย” แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องสร้อยสายคำ อาจได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์นี้ได้ อีกนัยหนึ่งก็ยังสามารถนำเอาอบัติสงฆ์อันเป็นการกำหนดโทษสำหรับบรรพชิต มาเปรียบเทียบความคิดที่ ขรวาสากระทำเอาไว้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ อาจเป็นกฎหมายโบราณอีสานฉบับหนึ่ง ที่สะท้อนว่าในอดีตที่ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติขึ้นมาใช้บังคับ ในสังคมอีสาน ยึดถือคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการปฏิบัติตน

นอกจากนี้ วรรณกรรมอีสานเรื่อง สร้อยสายคำ ยังถือเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่อบรม บ่มนิสัยให้คนในสังคม ได้นำ ไปเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนให้สังคมเป็นสุข ทั้งยังเป็น เครื่องเตือนสติให้มนุษย์ ดำเนินชีวิตในหลักที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถจัดระเบียบสังคมได้ อันถือเป็นจุดเน้นสำหรับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ที่ว่า เมื่อบุคคลในสังคมเกิดการกระทำ ร่วมกัน และเกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคม สังคมก็จะมีความสัมพันธ์กัน เพราะใช้สัญลักษณ์

ร่วมกัน แต่สัญลักษณ์ไม่ได้ทำหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ยังมาจากความตั้งใจ การกระทำก็แสดงออกด้วยความตั้งใจ ทำทางที่ได้ตอบความหมายนั้น ๆ จนเกิดความสัมพันธ์กันขึ้น ซึ่งสรุปได้ว่า กระบวนการของการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) คือ การติดต่อสื่อสาร โดยใช้สัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันกันและสัมพันธ์กัน จนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้นตามทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism) (สมศักดิ์ศรีสันติสุข. ๒๕๔๒ : ๗๘ - ๘๐) ซึ่งจากที่กล่าวมา ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คีรีพร ณ ถลาง (๒๕๔๘ : ๓๑๖ - ๓๑๘) ที่กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) ว่า วรรณกรรมสามารถสนองตอบทางด้านปัจจัยพื้นฐาน ๓ ประการ ของมนุษย์ ได้แก่ ประการแรกบทบาทในการอธิบายอัตลักษณ์ของกลุ่มชน คือ การใช้ภาษาถิ่นอีสาน ประการที่สอง บทบาทในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และ รักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม คือการถ่ายทอดหลักธรรมในพระพุทธศาสนา รวมถึง จารีตของสังคมอีสาน นั่นคือ คองสิบสี่ ให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้และใช้ร่วมกัน ประการที่สาม บทบาทในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล อันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม คือ การสร้างสรรค์วรรณกรรมและใช้ร่วมกันไม่ว่าจะใช้เพื่อความบันเทิงหรือเพื่อใช้ในงานพิธีกรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่อง สร้อยสายคำนั้น ส่วนใหญ่แล้วเน้นคำสอนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของคนในสังคมเรื่องต่าง ๆ ทั้งด้านประเพณี พิธีกรรม การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น และต่อตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ฮีต - คองอีสาน ๑๔ ประการ อันถือเป็นจารีต โบราณที่ช่วยหล่อหลอมขัดเกลาคนอีสานให้เป็นคนดีสืบไป

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสร้อยสายคำที่เป็นวรรณคดี กับ สร้อยสายคำที่เป็นกฎหมาย เพื่อจะได้ทราบว่ามีการเกี่ยวข้อกันหรือไม่มากนักเพียงใด
๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบข้อห้ามที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ความเชื่อ อันจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น